

Metodický list

Úvěry klientské

I. Definice a obsah

Stavy úvěrů: konečné zůstatky úvěrových účtů klientů, tj. počáteční zůstatky plus čerpání nových úvěrů mínus splátky dříve poskytnutých úvěrů.

II. Zdroje a metodika zjišťování

DATOVÝ SOUBOR

VST (ČNB) 1-12: Měsíční výkaz o úvěrech a pohledávkách za klienty

Charakteristika: Přehled o stavu a struktuře poskytnutých úvěrů a pohledávek banky za klienty (včetně debetních zůstatků na běžných a kontokorentních účtech klientů) v členění podle zásad kategorizace pohledávek na standardní, sledované, nestandardní, pochybné a ztrátové, podle smluvní doby splatnosti (do 1 roku včetně, nad 1 rok do 5 let včetně, nad 5 let), podle měn (CZK a cizí měny v rozsahu kurzovního lístku ČNB včetně zbytku měn), podle příslušnosti klientů-dlužníků do jednotlivých ekonomických subsektorů, podle příslušnosti klientů-dlužníků do jednotlivých odvětví OKEČ (od roku 2009 CZ-NACE) a podle účelu úvěru.

Hodnoty úvěrů:

- nejsou kompenzovány o opravné položky,
- jsou vykazovány v nominální hodnotě,
- jsou vykazovány s měsíční periodicitou,
- jsou předkládány za banky a pobočky zahraničních bank na území České republiky,
- stavy úvěrů jsou za obchodní banky (bez ČNB).

III. Členění

1. Podle ekonomických sektorů

Evropský systém účtů (ESA 2010) je mezinárodně porovnatelný účetní rámec pro systematický a podrobný popis celkového hospodářství (tj. regionu, země nebo skupiny zemí), jeho jednotlivých složek a jeho vztahů s ostatními hospodářskými celky.

ESA 2010 vychází z pojetí SNA 2008, který stanoví pravidla pro sestavování národních účtů pro všechny země světa.

NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 549/2013

ze dne 21. května 2013

o Evropském systému národních a regionálních účtů v Evropské unii

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:174:0001:0727:CS:PDF>

Sektory a subsektory

Nefinanční podniky (S.11)

Veřejné nefinanční podniky (S.11001)

Národní soukromé nefinanční podniky (S.11002)

Nefinanční podniky pod zahraniční kontrolou (S.11003)

Finanční instituce (S.12)

Měnové finanční instituce (MFI)

Centrální banka (S.121)

Ostatní MFI

Instituce přijímající vklady kromě centrální banky (S.122)

Fondy peněžního trhu (S.123)

Finanční instituce vyjma MFI, pojišťovacích společností a penzijních fondů

Fondy kolektivního investování jiné než fondy peněžního trhu (S.124)

Ostatní finanční zprostředkovatelé kromě pojišťovacích společností
a penzijních fondů (S.125)

Pomocné finanční instituce (S.126)

Kaptivní finanční instituce a půjčovatelé peněz S.127

Pojišťovací společnost a penzijní fondy

Pojišťovací společnosti (S.128)

Penzijní fondy (S.129)

Vládní instituce (S.13)

Ústřední vládní instituce (kromě fondů sociálního zabezpečení) (S.1311)

Národní vládní instituce (kromě fondů sociálního zabezpečení) (S.1312)

Místní vládní instituce (kromě fondů sociálního zabezpečení) (S.1313)

Fondy sociálního zabezpečení (S.1314)

Domácnosti (S.14)

Domácnosti – živnosti (S_RZZIV - zaměstnavatelé a osoby samostatně výdělečně
činné)

Domácnosti – obyvatelstvo (S_RZOBY - zaměstnanci, příjemci důchodů z vlastnictví,
příjemci penzí, příjemci ostatních transferů)

Ostatní domácnosti - (SVJ – společenství vlastníků jednotek)

Neziskové instituce sloužící domácnostem (S.15)

Nerezidenti (S.2)

2. Podle časového hlediska

- úvěry krátkodobé s dobou splatnosti do 1 roku včetně,
- úvěry střednědobé s dobou splatnosti do 5 let včetně
(do r.2001 do 4 let včetně)
- úvěry dlouhodobé s dobou splatnosti nad 5 let
(do r.2001 nad 4 roky)

3. Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE)

Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE) nahrazuje Odvětvovou klasifikaci ekonomických činností (OKEČ).

Klasifikace ekonomických činností byla vypracována na bázi evropského standardu NACE Revize 2.

V souvislosti s novým zařazením došlo v CZ-NACE k rozšíření původních sekcí, oddílů, skupin i tříd. Sekce (první úroveň kódování) je označena alfabetským kódem, oddíl (druhá úroveň kódování) je označena dvojmístným číselným kódem (sbíraný detail).

Sekce NACE Rev. 2 A–U, Popis, Oddíl NACE Rev. 2, 01–99:

- A – Zemědělství, lesnictví a rybářství 01-03
- B – Těžba a dobývání 05-09
- C – Zpracovatelský průmysl 10-33
- D – Výroba a rozvod elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu 35
- E – Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi 36-39
- F – Stavebnictví 41-43
- G – Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel 45-47
- H – Doprava a skladování 49-53
- I – Ubytování, stravování a pohostinství 55-56
- J – Informační a komunikační činnosti 58-63
- K – Peněžnictví a pojišťovnictví 64-66
- L – Činnosti v oblasti nemovitostí 68
- M – Odborné, vědecké a technické činnosti 69-75
- N – Administrativní a podpůrné činnosti 77-82
- O – Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení 84
- P – Vzdělávání 85
- Q – Zdravotní a sociální péče 86-88
- R – Kulturní, zábavní a rekreační činnosti 90-93
- S – Ostatní činnosti 94-96
- T – Činnosti domácností jako zaměstnavatelů; činnosti domácností produkujících blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní potřebu 97-98
- U – Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů 99

4. Podle druhového hlediska (typ úvěru)

Úvěry poskytnuté klientům se dělí podle typu úvěru na:

spotřební úvěry

- kontokorentní a debetní zůstatky na BÚ (70) – kontokorentní finanční úvěry povolené i nepovolené a debetní zůstatky na běžných účtech (včetně kontokorentních úvěrů čerpaných prostřednictvím platebních/debetních karet). Neobsahují hypoteční úvěry.
- bezúročný úvěr z kreditní karty (82) + úročný úvěr z kreditní karty (83) – spotřebitelské neúčelové finanční úvěry vzniklé čerpáním z úvěrových limitů kreditních apod. karet (tzv. úvěry z karet). Neobsahují hypoteční úvěry.
- spotřebitelské účelové úvěry na zboží a služby (60) – spotřebitelské účelové úvěry poskytnuté klientům – obyvatelstvu na zboží a služby pro osobní spotřebu, např. bezhotovostní spotřebitelské úvěry na nákup zboží a služeb, spotřebitelské úvěry na nákup motorových vozidel.
- spotřebitelské neúčelové úvěry (80) – spotřebitelské neúčelové finanční úvěry, např. na bezhotovostní a hotovostní úvěry k financování osobních nepodnikatelských potřeb klientů, bez uvedení účelu použití finančních prostředků poskytnutých bankou.

úvěry na bydlení

- hypoteční úvěry na bytové nemovitosti (bez státní podpory, se státní podporou) (45,46) – hypoteční úvěry poskytnuté klientům (fyzickým i právnickým osobám) k financování investic do bytových nemovitostí (včetně stavebních pozemků). Zahrnují i úvěry ze stavebního spoření, pokud splňují definici hypotečních úvěrů (hypoteční úvěry ze stavebního

- spoření).
- standardní úvěry ze stavebního spoření (43) – úvěry poskytnuté účastníkům stavebního spoření podle zákona o stavením spoření. Zahrnují i obdobné úvěry neziskovému a vládnímu sektoru. Nezahrnují hypoteční úvěry ze stavebního spoření.
 - překlenovací úvěry ze stavebního spoření (44) – úvěry poskytnuté účastníkům stavebního spoření před vznikem nároku na standardní úvěr ze stavebního spoření. Zahrnují i obdobné úvěry neziskovému a vládnímu sektoru. Nezahrnují úvěry ze stavebního spoření.
 - spotřebitelské úvěry na nemovitosti (61) – úvěry poskytnuté klientům – obyvatelstvu na komerční financování investic do nemovitostí občanů určených k vlastnímu bydlení, t. j. k nepodnikatelským účelům. Neobsahují hypoteční úvěry.
 - Úvěry na obytné nemovitosti k podnikatelským účelům (41) - úvěry poskytnuté klientům na obytné nemovitosti k podnikatelským účelům včetně pronájmu (např. komerční úvěry bank i stavebních spořitelů právnickým a fyzickým osobám na výstavbu a rekonstrukce domů a bytů k trvalému bydlení a na investice do stavebních pozemků pro obytné nemovitosti). Neobsahují hypoteční úvěry.

hypoteční úvěry na nebytové nemovitosti (47)

- hypoteční úvěry poskytnuté klientům k financování investic do nebytových nemovitostí (včetně jejich výstavby či pořízení a příslušných stavebních pozemků).

ostatní úvěry celkem

- investiční (40,48,58) – úvěry importní na investiční dovozy, úvěry na komplexní bytovou výstavbu (KBV), ostatní investiční úvěry.
- oběžná aktiva, sezónní náklady, export, import (30,32,33,34,35,38) – úvěry na oběžná aktiva, úvěry na sezónní náklady, úvěry překlenovací, úvěry exportní, úvěry importní na neinvestiční dovozy, ostatní provozní úvěry
- na přechodný nedostatek zdrojů (75) – podnikatelské finanční úvěry poskytnuté klientům na přechodný nedostatek finančních zdrojů.
- ostatní (finanční a účelové úvěry) (68,78,88) – úvěry poskytnuté klientům – obyvatelstvu např. na vzdělání, jiné osobní úvěry nekryté ostatními položkami, finanční neúčelové úvěry poskytnuté klientům v souvislosti s podnikáním, včetně pohledávek z realizovaných záruk, pohledávek z finančního leasingu, pohledávek z platebního styku a pohledávek z nakoupených směnek.
- na obchodní pohledávky (31) – podnikatelské provozní úvěry poskytnuté klientům na obchodní pohledávky kromě úvěrů exportních a importních.
- na nákup cenných papírů (50,51,52) – účelové investiční úvěry poskytnuté klientům např. na nákup akcií a podílových listů k obchodování, dluhopisů k obchodování, na nákup akcií k trvalejšímu držení, na získání podílů v ostatních společnostech, na individuální privatizaci.
- na malou a velkou privatizaci (53,54) – od 1.1.2002 jsou do této kategorie sloučeny úvěry na dražební jistoty a nákup privatizačních jednotek, úvěry na zásoby při nákupu privatizačních jednotek, úvěry na nákup privatizačních jednotek. Neobsahují hypoteční úvěry.
- podřízené úvěry a vklady (73,91,95) – podřízené úvěry, podřízené vklady. ostatní uložené vklady.
- repo operace (74) – finanční úvěry a obdobné pohledávky za klienty vzniklé z repo obchodů (operací).
- za bankami bez licence (76) – bývalé mezibankovní pohledávky

za bankami, kterým bylo odňato povolení (bankovní licence) působit jako banka.

5. Podle kategorizace

Členění na jednotlivé kategorie úvěrů se provádí podle vyhlášky ČNB č. 392/2017, § 81, § 82 (výkonné a nevýkonné expozice).

Metodika zařazení pohledávek do jednotlivých kategorií navazuje na pravidla obezřetného podnikání platná v příslušných letech.

6. Podle skupin bank

Je založeno na velikosti bilanční sumy s doplněním o organizační a specializační aspekty (samostatné sledování poboček zahraničních bank a stavebních spořitelén). Rozdělení bank do skupin je revidováno vždy na začátku každého kalendářního roku, kdy jsou v případě potřeby měněny i hraniční hodnoty pro zařazení do skupin (z důvodu zachování dostatečného počtu subjektů v jednotlivých skupinách). Ve sledovaném období bylo nastavení skupin bank následující:

Období	Aktiva v mld. Kč nebo % z bilanční sumy		
	Malá	Střední	Velká
2002 až 2006	do 20	20 až 100	nad 100
2007 až 2008	do 50	50 až 150	nad 150
2009 až 2012	do 50	50 až 200	nad 200
2013 až 2015	do 50	50 až 250	nad 250
2016+	do 2 %	2 až 10 %	nad 10 %

Zařazení bank do jednotlivých skupin platí vždy po celý rok bez ohledu na dosaženou bilanční sumu. Zároveň je vždy zvažována dlouhodobost překračování hraniční hodnoty v zájmu minimalizace změny struktury, která zásadně ovlivňuje vývoj ukazatelů ve skupinách bank.

IV. Změna metodiky

- Nové členění sektorů podle ESA95 od 1. 1. 2001.
 - vyčlenění Konsolidační banky z bankovní soustavy od 1.9.2001 (výkyv v časové řadě)
 - nové členění typů úvěrů od 1.1.2002
 - od 1.1.2002 jsou ve stavech úvěrů zahrnuty i úvěry poskytnuté vládním institucím
 - od 1.1.2002 je horní hranice střednědobé splatnosti stanovena na 5 let včetně (dříve 4 roky včetně) a dlouhodobá splatnost je stanovena nad 5 let
 - od 1.1.2004 se při vykazování smluvní/původní splatnosti úvěr ze stavebního spoření v překlenovací i standardní fázi zařazuje do pásma splatnosti podle celkové doby smluvní splatnosti celého úvěru (tj. celková doba smluvní splatnosti úvěru je zde dána součtem dob trvání jeho jednotlivých částí vyplývajících ze smlouvy o poskytnutí úvěru).
 - Od ledna 2006 se hypoteční úvěry na nemovitosti v měnové a bankovní statistice vykazují v souladu se zákonem č. 190/2004 Sb., o dluhopisech.
- Pro statistické účely se dnem vzniku právních účinků zástavního práva rozumí den (okamžik) uzavření smlouvy o hypotečním úvěru.

Jako hypoteční úvěry se ve smyslu zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech vykazují úvěry splňující následující kritéria:

1. splacení úvěru včetně příslušenství je zajištěno zástavním právem k nemovitosti, i rozestavěné;
2. úvěr je zajištěn zástavním právem k nemovitosti od počátku v celém rozsahu.

Je-li úvěr, který je poskytnut stavební spořitelnou účastníkovi stavebního spoření, od počátku plně zajištěn zástavním právem k nemovitosti, vykazuje se jako hypoteční.

Pokud dojde ke snížení zástavní hodnoty zastavené nemovitosti pod zbytkovou hodnotu pohledávky z hypotečního úvěru, je příslušný úvěr reklasifikován a nevykazuje se nadále jako hypoteční. Za hypoteční úvěr se rovněž nepovažuje úvěr, jehož krytí zástavním právem k nemovitosti bylo při sjednání úvěru nedostatečné, a to ani v případě, kdy dojde v průběhu splácení tohoto úvěru k poklesu jeho zbytkové hodnoty včetně příslušenství do výše odpovídající plnému zajištění zástavním právem k nemovitosti.

V případě, že zástavní právo k nemovitosti není zapsáno do katastru, úvěr je reklasifikován a nevykazuje se nadále jako hypoteční (oprava dříve vykázaných dat se zpětně neprovádí).

- Při zpracování dat měnové a bankovní statistiky k 30. 4. 2006 bylo provedeno sjednocení definic spotřebitelských úvěrů a úvěrů na bydlení (sektoru domácností) podle Nařízení ECB/2001/13.

Úvěry na spotřebu: Úvěry poskytnuté domácnostem pro osobní účely na spotřebu zboží a služeb.

Spotřebitelské úvěry obsahují tyto položky číselníku BA0021:

- 60 – spotřebitelské účelové úvěry na zboží a služby
- 70 – úvěry kontokorentní a debetní zůstatky na BÚ
- 80 – spotřebitelské neúčelové úvěry
- 81 – pohledávky z karet

Úvěry na bydlení: Úvěry poskytnuté domácnostem za účelem pořízení / investování do bydlení, včetně stavby a úpravy bytových nemovitostí.

Úvěry na bydlení obsahují tyto položky číselníku BA0021:

- 41 – úvěry na obytné nemovitosti k podnikatelským účelům
- 43 – standardní úvěry ze stavebního spoření
- 44 – překlenovací úvěry ze stavebního spoření
- 45 – úvěry hypoteční na bytové potřeby bez státní podpory
- 46 – úvěry hypoteční na bytové potřeby se státní podporou
- 61 – spotřebitelské úvěry na nemovitosti.

Do roku 2001 byly úvěry ze stavebního spoření zahrnuty v úvěrech investičních.

- Od 1. 9. 2007 přestaly být pohledávky hodnocené portfoliově sledovány jako samostatná kategorie, staly se součástí standardních pohledávek a časové řady byly zpětně přepočítány.

- Od roku 2008 nejsou spořitelní a úvěrní družstva součástí klientských vztahů.

Sektor spořitelních a úvěrních družstev je přesunut z klientských úvěrů/vkladů do vztahů k úvěrovým institucím. Úvěrové instituce pro účely bankovní statistiky zahrnují obchodní a centrální (emisní) banky, spořitelní a úvěrní družstva a mezinárodní instituce (kromě Mezinárodního měnového fondu), účtující v účtové skupině 1.

- Od roku 2009 je plně uplatňována novela zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, podle které hypoteční úvěr je úvěr, jehož splacení včetně příslušenství je zajištěno zástavním právem k nemovitosti, i rozestavěné, když pohledávka z úvěru nepřevyšuje dvojnásobek zástavní hodnoty zastavené nemovitosti (§ 28, odst. 3).
- Od roku 2009 byla zavedena klasifikace ekonomických činností NACE Revize 2, v českých podmínkách nazvaná CZ-NACE.
- Od roku 2010 jsou ekonomické sektory 1450000 a 2004500 určeny výhradně pro společenství vlastníků jednotek (nejsou součástí sektorů obyvatelstva (S_RZOBY, S_NROBY), do konce roku 2009 byla společenství vlastníků jednotek součástí sektorů S1500000 a 2005000 - neziskových institucí sloužících domácnostem).
- Od roku 2014 bylo zavedeno nové členění sektorů podle ESA 2010.
- Terminologie a členění spotřebitelských úvěrů neodpovídají terminologii užívané v Zákoně o spotřebitelském úvěru č. 257/2016/ Sb., ale vycházejí z definic BSI Nařízení (ECB/2013/33).
- Od roku 2018 jsou úvěry a ostatní pohledávky klasifikovány podle § 81 a 82 vyhlášky ČNB č. 392/2014 Sb. (výkonné a nevýkonné expozice).
- Od roku 2019 změna definice hypotečního úvěru

V. Vykazující subjekty

Vykazujícími subjekty jsou banky a pobočky zahraničních bank působících v ČR, bez ČNB.

Časové řady nejsou zpětně očišťovány o zaniklé banky.